

IGRA ULOGA – ULOGA U IGRI

ISKUSTVA SCENSKE RADIONICE

Od prošle pedagoške godine u okviru Dječjeg vrtića Rijeka, u podcentru «Galeb» petnaestoro djece svakog tjedna jedva čeka srijedu i s veseljem dolaze na **Scensku radionicu**, kraći program verificiran od strane Ministarstva prosvjete i športa Republike Hrvatske . Rad se provodi jednom tjedno u trajanju od 90 minuta (17-18,30 h), a obuhvaća djecu od 4-7 god od kojih većina pohađa i redovni vrtićki program, te kako sami kažu, u vrtiću srijedom ostaju i »do noći«.

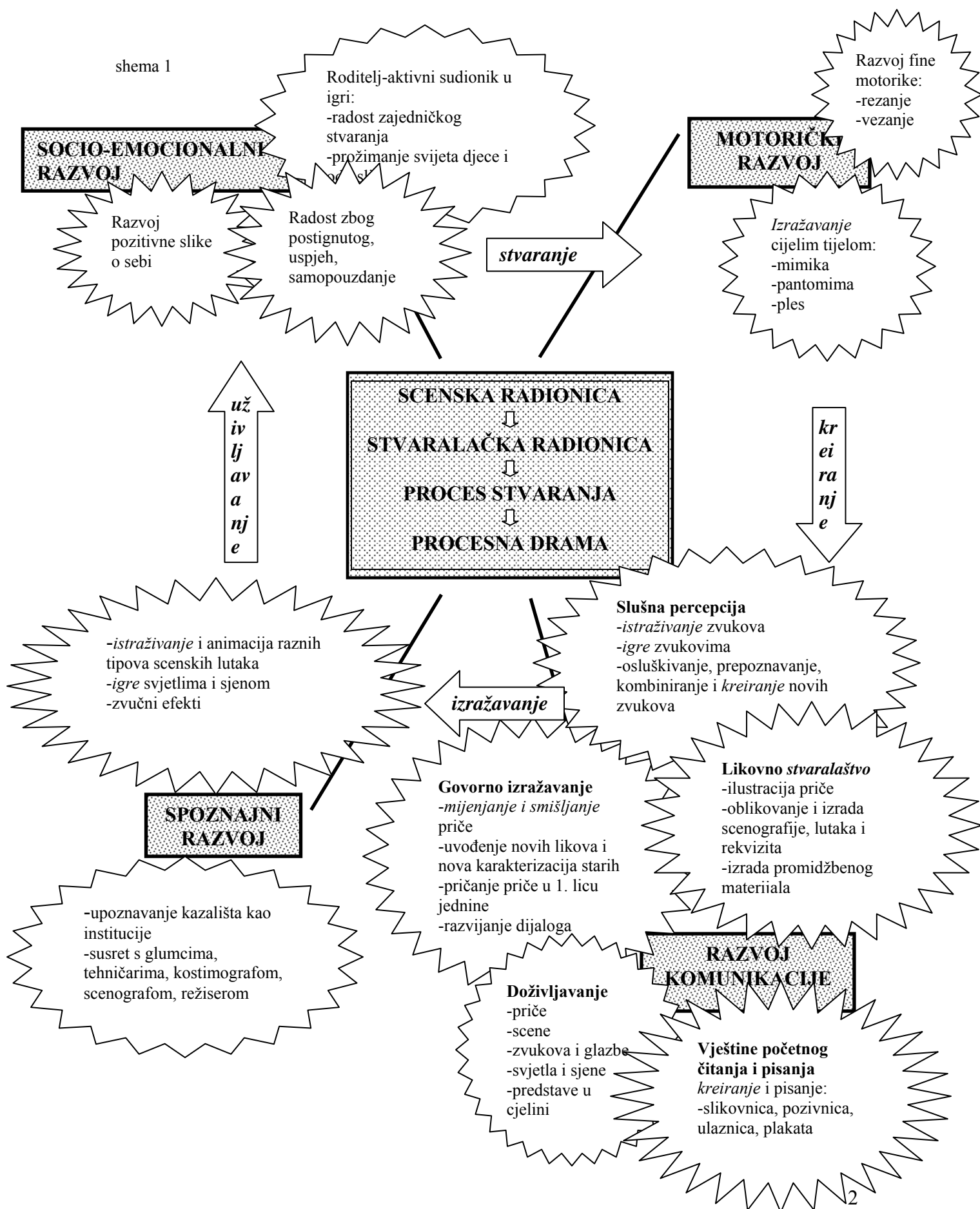
Od samog početka naša su druženja usmjerena k jednom cilju: *Podržavanje dječjeg spontanog stvaralaštva i individualnih sposobnosti izražavanja kroz spektar djelatnosti vezanih uz scensku umjetnost.* (vidi shemu 1)

Poštujući individualizaciju kao osnovni princip našeg rada postepeno smo se upoznavali, istraživali svoje mogućnosti i kroz razne igre i poticajne situacije pronalazili se u stvaralačkom procesu. Obzirom da vrtić *Galeb* već treću godinu radi i diše kao prava dječja kuća, takvo okruženje i sam pristup radu nas odgajateljica, stvorilo je preduvjete za jednu novu, drugačiju dimenziju scenske umjetnosti u radu s predškolicima.

Poticajno okruženje Galeba jednostavno poziva na igru i stvaranje. Bogatstvo materijala, a napose predmeti svakodnevnne uporabe u trenu postaju poticaji i rekviziti kojima djeca razvijaju i nadograđuju imitativnu igru ili igru uloga. U svakom našem druženju sami istražuju, mijenjaju, kreiraju i oplemenjuju prostor – svojom aktivnošću daju mu smisao. Promišljenim uvođenjem novih poticaja ubrzo smo stvorile ozračje kakvo smo priželjkivale: djeca su, potaknuta svojim interesima i motivacijom vodila igru, a mi smo dobile priliku i vrijeme za promatranje, promišljanje i planiranje, uočavanje novih situacija i traženje boljih rješenja.

shema 1

Istražujemo vlastitu praksu

Stvaralaštvo koje dijete može dati u spontanoj svakodnevnoj igri neizmjerljivo je i nepresušno. Igra uloga najčešći je i najprirodniji oblik učenja kroz igru. Bazira se na oponašanju i mašti. Djeca imaju izuzetnu sposobnost uživanja u ulogu neke druge osobe ili lika, sposobnost da se u trenutku pretvore u nekog drugog. Čine to s lakoćom, prihvaćaju jedni druge u takvoj igri. Promatrajući djecu u igrama uloga i osmišljavajući poticajne situacije nametnulo nam se pitanje: **kako energiju kojom se djeca "daju" u igri uloga zadržati i u igranju uloge?**

Ovdje termin igranja uloge ne podrazumijeva ulogu kao "rolu" već kao afirmaciju djeteta u bilo kojem segmentu scenske umjetnosti (ne samo glumačka, već i uloga tonskog majstora, majstora svjetla, kostimografa i scenografa, hostese..)

Na koji način pomoći djetetu da kroz igru uloga izrazi ono što trenutno osjeća i radi te primijeni to u ostvarivanju uloge u dramskoj igri tj. cjelokupnoj scenskoj umjetnosti? Uzmimo primjer u kojem dijete pronalazi poštarsku kapu i torbu. U trenu započinje igru, preuzima glumačko stanje koje zahtijeva uloga, razvija igru, gradi karakter uloge, mijenja i oblikuje okruženje, pronalazi i uvodi nove likove... No, dajmo mu tu istu kapu i torbu i recimo mu da će *glumiti* poštara –stvaralačka energija nestaje, dijete neprekidno traži pomoć i upute voditelja, te preuzima pasivnu ulogu u scenskoj igri.

Prvenstveno poštujući želje djece te poznavajući očekivanja roditelja dale smo se "u potragu" za adekvatnim tekstom - predloškom za predstavu. U početku je interes bio iznad svih očekivanja, no ubrzo je "splasnulo" –ne samo njihov, već i naš. Premda su imali potpunu slobodu u izražavanju, njihova prijašnja **stanja, uloge, igra** polako su iščezavali, a pojavila se **reprodukcija teksta**. Nitko nije želio nastaviti rad na takav način. Osvrćući se na uspješnije radionice, shvatile smo da su to bile upravo one u kojima smo tek na početku davale naznaku onoga što će se taj dan zbivati, a nakon toga se prepuštale *igranju uloga* zajedno s djecom. Pustiti *Poštara* da svoju "ulogu" samostalno izgradi, da planira situacije i vodi dramski proces jedino donosi istinske rezultate. Potaknuta ponuđenim materijalima djeca s nevjerojatnom lakoćom mijenjaju uloge, emocionalna stanja i karaktere, tempo i dinamiku govora, kostime, koriste svjetlosne i zvučne efekte... Ukratko, unose sve elemente scenske umjetnosti.

Potvrdu našim opažanjima i da smo na pravom putu u daljnjem radu pronašle smo i u literaturi. Iva Gruić* u svojoj knjizi *Prolaz u zamišljeni svijet: procesna drama ili drama u nastajanju* pojašnjava upravo ovakav, suvremeni pristup dramskom odgoju i kaže: "U procesnoj drami nastajanje, igranje, doživljavanje i promišljanje dramskog svijeta i događaja u njemu u potpunoj su međuovisnosti i zbivaju se praktički istodobno." Postepeno uvodeći elemente scenske umjetnosti, a pritom se držeći osnovnih pretpostavki suvremenog odgoja –istraživanjem i stvaranjem do osobne afirmacije, svaka je radionica bila jedinstven, originalan i neponovljiv **rad na predstavi**. Ponesene lakoćom stvaranja i nespontanom dječjom kreativnošću postavile smo si još jedno pitanje: **Zbog čega roditeljima uskratiti toliku radost i prikazati im nešto umjetno?** Kako im pružiti mogućnost da vide i dožive isto, objasniti im značaj i smisao onoga što se na našim radionicama događa? Zajednička radionica kao završna svečanost i prikaz našeg rada bila je po našoj procjeni pravo rješenje.

Ukratko ćemo opisati što se sve odvijalo toga dana, a rezime je cjelogodišnjeg rada pri čemu je poseban naglasak dan sudjelovanju roditelja.

* Gruić Iva: *Prolaz u zamišljeni svijet: procesna drama ili drama u nastajanju*

Iz naše prakse: Predstava za roditelje ili možemo bolje?

Započeli smo svečano, a ipak ležerno promocijom slikovnica djece polaznika Scenske radionice. Svaka slikovnica "tiskana" je u nakladi od samo jednog primjerka i njihova je vrijednost neprocjenjiva! Ona je rezime rada na sebi i razvoju kreativnosti na koju smo putem scenske umjetnosti tijekom godine djelovali (govorno stvaralaštvo, likovni izričaj i nadasve sposobnost uživljanja u ulogu). U *bilješci o autoru* osim fotografije našlo se i ono što najviše karakterizira pojedino dijete i područje za koje pokazuje najveći interes. Slikovnice su tijekom radionice bile izložene, a na kraju podijeljene autorima uz "upute za uporabu": *Čitati s mamom i tatom svaku večer prije spavanja, pokazati je svima, mijenjati je, neprekidno istraživati i stvarati! (iz tog razloga slikovnice nisi uvezene.)*

Sama radionica odvijala se na nekoliko punktova: mjesto gdje nastaje priča, izrada kostima, izrada scene, tonski pult, propaganda. Iako smo očekivale da će roditelji biti zbunjeni i da će se nevoljko uključivati, ostale smo zatečene njihovim entuzijazmom, spremnošću i interesom za ponuđene sadržaje. Neki su slagali priču od ranije zabilježenih ulomaka koje su smislila djeca, drugi su pripremali scenu improvizirajući od tkanina, kartona, klupica i stolica, dio djece i roditelja odabrali su izradu plakata, ulaznica te pripremu zakuske nakon "premijere". Oni odvažniji odlučili su se za izradu kostima i maski, koje su na kraju sva djeca s ponosom pokazivala, nosila i koristila u dramskom procesu. Ne smijemo zaboraviti ton-majstore koji su istraživali mogućnosti ponuđenih materijala, te svaki detalj scenske igre popratili zvučnim efektima.

Činilo im se teško? Možda, pa i Picasso je davno rekao: "Svako dijete je umjetnik samo je teško ostati umjetnikom kad odrasteš". Ipak, slijedeći svoju djecu roditelji su brzo pronašli put.

U puna dva sata nezaboravnog druženja djeca –polaznici scenske radionice, njihovi roditelji, mlađa braća, odgajatelji i svi gosti stvorili su predstavu na licu mjesta. Rezultat: nasmijana lica svih prisutnih i riječi roditelja: "Tako smo se opustili i zabavili... igrali. Hvala vam!"

Najvažnije je da su i oni dobili odgovore na mnoga pitanja koja su nam tijekom godine postavljali, ali još su značajnija ona koja su im se tek nametnula.

Sudjelovanje roditelja djeci je bila nagrada za trud koji su ulagali tijekom cijele godine, a roditeljima neposredan doživljaj stvaralačke energije i individualnosti kojom su djeca nas, voditeljice, darivala cijelu godinu.

I ovu godinu uživamo u kreativnom zanosu koji pruža scenska igra. Sudjelujemo aktivno, uživamo u igri i stvaranju jer stvaralački proces je upravo ono najvrednije. On razvija, mijenja, istražuje, upoređuje, iziskuje dogovore, planove... Konačni ishod (predstava) i nije toliko važan.

Uživamo i učimo stvarajući.

Renata Šimac i Maša Basara
odgojiteljice-voditeljice scenske radionice

Literatura:

- ✚ Cvetković-Lay, Jasna i Sekulić-Majurec, Ana: *Darovito je, što ću s njim?*; Zagreb, Alinea, 1998.
- ✚ Gruić, Iva: *Prolaz u zamišljeni svijet: procesna drama ili drama u nastajanju*; Golden marketing, Zagreb, 2002.
- ✚ Milanović M, Stričević I, Maleš D, Sekulić-Majurec A: *Skrb za dijete i poticanje ranog razvoja djeteta u Republici Hrvatskoj*, Zrnoprint, Zagreb, 2001.
- ✚ Miljak, Arjana: *Humanistički pristup teoriji i praksi predškolskog odgoja*; Zagreb, Velika Gorica, Persona, 1996.
- ✚ Ouclander, Violet: *Prozor u svijet vašeg djeteta*; Zagreb, Školska knjiga, 1998.
- ✚ Zbornik radova *Vrtić u skladu s dječjom prirodom*, PU dječji vrtić i jaslice "Neven", Rovinj, 2000.